

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v plénu složeném z předsedy Pavla Rychetského a soudkyň a soudců Ludvíka Davida, Jaroslava Fenyka, Josefa Fialy, Jana Filipa, Jaromíra Jirsy, Tomáše Lichovníka, Vladimíra Sládečka, Radovana Suchánka, Pavla Šámala, Kateřiny Šimáčkové (soudkyně zpravodajky), Vojtěcha Šimíčka, Milady Tomkové a Jiřího Zemánka o ústavní stížnosti stěžovatelky Jany P. (jedná se o pseudonym), zastoupené Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem tř. Kpt. Jaroše 1922/3, Brno, proti „jinému zásahu orgánu veřejné moci“, takto:

Ústavní stížnost se odmítá.

O d ů v o d n ě n í :

1. Stěžovatelka svou ústavní stížností brojí proti usnesení vlády České republiky ze dne 30. 9. 2020 č. 957 (č. 391/2020 Sb.), kterým vláda vyhlásila pro území České republiky od 00:00 hodin dne 5. 10. 2020 na dobu 30 dnů nouzový stav z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru na území České republiky, a dále proti usnesení vlády České republiky ze dne 30. 9. 2020 č. 958 (č. 392/2020 Sb.) o přijetí krizového opatření. Petitem svého návrhu se stěžovatelka domáhá vyslovení konstatování, že vláda neústavně zasáhla do jejích základních práv a svobod tím, že citovaná usnesení vydala bez splnění podmínek podle čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, a nerespektovala pravidla nastavená v krizovém zákoně ani v ústavním pořádku České republiky. Stěžovatelka rovněž požaduje, aby Ústavní soud vyslovil porušení jejích práv na náboženskou svobodu a na respektování soukromého a rodinného života zaručených čl. 16 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“), jakož i čl. 1 Listiny, a zakázal vládě, ministerstvu zdravotnictví a dalším ministerstvům a orgánům České republiky pokračovat v porušování těchto práv, k němuž dochází „jejich činností i nečinností v souvislosti s výskytem koronaviru“, respektive „v důsledku [této] jejich činností i nečinností“. Zásah do své náboženské svobody stěžovatelka spatřuje v tom, že stát podle ní bez řádného důvodu a protiústavním způsobem omezil společnost ve výkonu přirozených lidských práv člověka; vírou stěžovatelky, ve smyslu náboženského přesvědčení, je totiž eleutheriánství jako víra v základní svobodu všech lidských bytostí. Zásah do svého práva na soukromí a rodinný život pak stěžovatelka vidí především v psychické újmě a stresu, které jí způsobuje jednání vlády, včetně omezování vzdělání pro její děti či sdělování informací o hrozící nedostupnosti zdravotní péče, respektive v samotných opatřeních vlády, která jsou podle stěžovatelky neústavní a zasahují samu podstatu právního státu a přirozený základ lidských práv a svobod. Stěžovatelka pak (bez bližší argumentace) namítá též porušení čl. 1, čl. 8 odst. 1 a 2, čl. 17 a čl. 18 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. V doplnění své ústavní stížnosti stěžovatelka uvedla, že její stížnost podstatným způsobem přesahuje její vlastní zájmy, k čemuž doložila petici (otevřený dopis) několika českých lékařů a prohlášení epidemiologů „Great Barrington Declaration“.

2. Ústavní stížnost byla posouzena plénem Ústavního soudu podle čl. 1 odst. 2 ve spojení s čl. 1 odst. 1 písm. c) rozhodnutí pléna Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2014 č. Org. 24/14 o atrahování působnosti, publikovaného jako sdělení Ústavního soudu č. 52/2014 Sb., podle kterého si plénem vyhrazuje rozhodování v případech, kdy je účastníkem řízení nebo vedlejším účastníkem řízení vláda.

3. Ústavní soud nejprve zkoumal, zda byly splněny procesní podmínky řízení před Ústavním soudem. V tomto ohledu bylo třeba zejména posoudit, zda je stěžovatelka osobou oprávněnou k podání návrhu, případně zda je Ústavní soud příslušný k jeho projednání a zda se jedná o návrh přípustný.

4. K tomu je třeba nejprve uvést, že stěžovatelka koncipovala svou ústavní stížnost jako tzv. zásahovou, takže po Ústavním soudu nepožaduje zrušení konkrétních rozhodnutí (či opatření), nýbrž vyslovení neústavnosti činnosti či nečinnosti shora označených státních orgánů, porušení svých základních práv, zákazu pokračovat v jejich porušování a příkazu je respektovat.

5. Ústavní soud – přes zvolenou koncepci podané ústavní stížnosti – uvádí, že i pokud by stěžovatelka navrhovala zrušení obou shora citovaných usnesení vlády, nebyly by splněny zákonem stanovené podmínky řízení.

6. V případě usnesení vlády o přijetí krizového opatření se totiž jedná o právní předpis *sui generis*. K podání ústavní stížnosti požadující jeho zrušení bez předchozí aplikace konkrétně vůči stěžovateli proto stěžovatel, který je fyzickou osobou, není oprávněn [§ 43 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu; srov. usnesení Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/20 ze dne 22. 4. 2020; všechna rozhodnutí Ústavního soudu citovaná v tomto usnesení jsou dostupná z <https://nalus.usoud.cz>]. Jedinou možností, kdy může takový stěžovatel podat návrh na zrušení právního předpisu, představuje postup podle § 74 zákona o Ústavním soudu, podle něž může být spolu s ústavní stížností podán akcesorický návrh na zrušení právního předpisu nebo jeho jednotlivých ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti. Nic takového se však ve věci stěžovatelky zjevně nestalo a netvrdí to ani stěžovatelka samotná (předmětem ústavní stížnosti je sám právní předpis – usnesení vlády).

7. Ohledně usnesení vlády, kterým byl vyhlášen nouzový stav, pak Ústavní soud v citovaném usnesení sp. zn. Pl. ÚS 8/20 konstatoval, že se jedná o *ad hoc* rozhodnutí, které nemá právně normativní obsah (bod 25), představuje primárně akt vládnutí politického charakteru a Ústavní soud by ho mohl zrušit jen v případě, byl-li by v rozporu se základními principy demokratického právního státu a znamenal-li by změnu podstatných náležitostí demokratického právního státu (bod 27).

8. Z obsahu předmětného usnesení vlády č. 957 nevyplývá nic, čím by mohlo být zasaženo do základních práv stěžovatelky, neboť se jím „pouze“ otevírá prostor pro vydávání dalších – a tentokrát již konkrétních – opatření. Obsahem usnesení je totiž (I.) nařízení krizových opatření, jejichž konkrétní provedení stanoví vláda samostatným usnesením, (II.) uložení povinnosti předsedovi vlády řídit a koordinovat úkoly podle bodu I. a členům vlády požádat vládu o předchozí souhlas k opatřením souvisejícím s vyhlášeným nouzovým stavem a (III.) stanovení toho, že subjekty kritické infrastruktury mohou určit kritické zaměstnance, jejichž přítomnost na pracovišti je nezbytná. V dalším toto usnesení pouze konstatuje, že dosavadní mimořádná opatření

Ministerstva zdravotnictví nejsou vyhlášením nouzového stavu dotčena a že předseda vlády je pověřen informovat Poslaneckou sněmovnu o vyhlášení nouzového stavu.

9. Rovněž ve vztahu k tomuto usnesení o vyhlášení nouzového stavu by proto stěžovatelka nebyla aktivně legitimována k podání návrhu na jeho zrušení, jelikož jeho obsahem není nic konkrétního, co by případně mohlo porušovat její ústavně zaručená základní práva.

10. Ústavní soud dále uvádí, že ústavní stížnost slouží k ochraně před zásahem orgánu veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod stěžovatele [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky]. Tento zásah do základních práv stěžovatele přitom musí být „osobní, aktuální a bezprostřední“ („*selbst, gegenwärtig, unmittelbar*“; srov. např. SACHS, M. *Verfassungsprozessrecht*. 4. vyd. Tübingen: Mohr Siebeck, 2016, s. 155). Právní úprava řízení o ústavní stížnosti nezná tzv. *actionem popularem*, kdy může návrh podat i někdo, koho se zásah orgánu veřejné moci *bezprostředně* nedotýká, tzn. v českém právním řádu není dána možnost podat ústavní stížnost, nedojde-li k bezprostřednímu porušení základních práv navrhovatele vůbec nebo k němu dojde pouze obecně, tj. nekonkrétně, nebo neindividualizovaně [viz již usnesení sp. zn. II. ÚS 178/94 ze dne 8. 12. 1994 (U 22/2 SbNU 259)]. Z uvedeného rovněž vyplývá, že mezi napadeným rozhodnutím (opatřením nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci) a tvrzeným porušením základních práv musí existovat jasný příčinný vztah – *causalita*. Není totiž úkolem Ústavního soudu přezkoumávat činnost či nečinnost orgánů veřejné moci v obecné rovině, natož se k ní pouze v obecné či dokonce politické rovině vyjadřovat, jak ovšem stěžovatelka s ohledem na obsah podaného návrhu ve svém důsledku požaduje, když petitem navrhuje konstatování porušení čl. 1 Listiny i svých základních práv vládou, Ministerstvem zdravotnictví a dalšími (blíže neoznačenými!) státními orgány a vyslovení zákazu pokračovat v porušování těchto práv.

11. Právě zmiňovaná podmínka individuálnosti, aktuálnosti a bezprostřednosti zásahu do ústavně zaručených práv stěžovatelky tedy v nyní posuzované věci splněna nebyla. Podstatou stěžovatelčiny argumentace je obecná kritika postupu vlády (a dalších exekutivních orgánů) v době nouzového stavu a v souvislosti s ním, kdy podle stěžovatelky dochází k omezování základních přirozených práv člověka, přijímaná opatření jsou nelogická, neústavní a zasahují samu podstatu právního státu, jednání vlády je neurvalé, dochází k neakceptovatelnému „vyhrožování“ ohledně nedostupnosti či omezení zdravotní péče; stěžovatelka naopak relativizuje rizika nemoci COVID-19. Uvedené požadavky na ústavní stížnost ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu nenaplňuje ani stěžovatelčino tvrzení o zásazích do její víry a do jejího rodinného a soukromého života. Stěžovatelka neuvádí, jak ani že by měla být porušována její svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání (čl. 15 odst. 1 Listiny), ani jak konkrétně by měla být omezena ve svobodném projevu svého náboženství či víry ve smyslu čl. 16 odst. 1 Listiny. Z její argumentace vyplývá, že na své svobodě dle čl. 16 Listiny se cítí být dotčena již tím, že podle jejího názoru stát její víru nesdílí, respektive jedná v rozporu s ní – to však samo žádným zásahem do jejích ústavně zaručených práv a svobod není a být nemůže (jedná se naopak o podobnou situaci, jako kdyby například vyznavač křesťanství měl za porušení svých ústavních práv to, že stát nevěří v Boha či jedná v rozporu s Desaterem Božích přikázání). O konkrétním, individuálním a bezprostředním zásahu do základních práv pak nesevřdí ani stěžovatelčino tvrzení o zásahu do jejího práva na soukromý život a rodinný život, který má spočívat v omezování vzdělání pro její děti, v obavách z možného neposkytnutí

zdravotní péče jejím nejbližším, v obavách o schopnost ekonomicky zajistit svou rodinu, ve stresu způsobeném postupem vlády, respektive v opatřeních, která podle stěžovatelky zasahují podstatu právního státu a přirozený základ lidských práv. I tato tvrzení jsou značně obecná, neprůkazná či zřejmě nevypovídají o přímém dotčení ústavně zaručených práv stěžovatelky (nikoli jiných osob).

12. Ústavní soud tak shrnuje, že napadené usnesení o vyhlášení nouzového stavu nelze s ohledem na jeho obsah považovat za rozhodnutí, které by bylo svým obsahem způsobilo osobně, aktuálně a bezprostředně zasáhnout do ústavních práv stěžovatelky; stěžovatelka proto není ani aktivně legitimována k podání návrhu na vyslovení jeho protiústavnosti, a to i bez požadavku jeho zrušení.

13. Ve vztahu k napadenému usnesení vlády o přijetí krizového opatření pak Ústavní soud uvádí, že není-li stěžovatelka aktivně legitimována k podání návrhu na jeho zrušení (neboť se jedná o právní předpis), nelze tento procesní deficit obejít tím, že by byla oprávněna k podání návrhu směřujícímu proti němu jako jinému zásahu orgánu veřejné moci s požadavkem na konstatování jeho protiústavnosti. Jak se podává z ustálené judikatury Ústavního soudu [poprvé viz usnesení sp. zn. I. ÚS 92/94 ze dne 25. 7. 1994 (U 15/2 SbNU 233)], „za zásah orgánu veřejné moci, jímž je porušeno základní právo občana, nelze považovat legislativní činnost, jakož i vydání obecně závazného předpisu ústředního orgánu státní správy, v mezích jeho pravomoci a působnosti, a to ani v tom případě ne, když jeho ustanovení porušují základní právo občana“.

14. Lze proto uzavřít, že v nyní posuzované věci stěžovatelka není aktivně legitimována k napadení blíže specifikovaných (a dalších, konkrétně nevymezených) zásahů státních orgánů, jelikož ani neuvádí žádný konkrétní, individuální a bezprostřední zásah, jímž by byla porušena její ústavně zaručená práva, ale naopak zůstává u značně obecné argumentace a kritice postupu vlády (a dalších státních orgánů). Nejde proto o věcně projednatelný návrh na zahájení řízení před Ústavním soudem, v němž by Ústavní soud mohl zkoumat tvrzené porušení ústavně zaručených základních práv stěžovatelky, nýbrž daleko více o vyslovení občanského postoje stěžovatelky a o polemiku s postupem exekutivních orgánů v době nouzového stavu a v souvislosti s ním. K podání takto koncipovaného návrhu však stěžovatelka, jakožto fyzická osoba, není v řízení o ústavní stížnosti aktivně legitimována.

15. Za této situace Ústavní soud z výše uvedených důvodů podanou ústavní stížnost odmítl jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným [§ 43 odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu].

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 3. listopadu 2020

Pavel Rychetský, v. r.
předseda Ústavního soudu

Za správnost vyhotovení:
Jitka Kučná